

ihlâs Suresi ve Tefsiri

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ ۝۱ اللَّهُ الصَّمَدُ ۝۲ لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ ۝۳
وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ ۝۴

Surenin Meali

Rahmân ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

1. (Ey Muhammed!) De ki: Allah birdir.
2. Allah Sameddir (Hiçbir şeye muhtaç değil, her şey Ona muhtaçtır.)
3. Doğurmamış ve doğurulmamıştır.
4. Hiçbir şey Ona denk değildir.

Surenin Özellikleri

İhlâs suresi Mekke döneminde nazil olmuştur. Dört ayettir. Bu surenin birçok ismi vardır. En meşhurları “İhlâs” ve “Kulhuvallahû Ehad”dır. Diğer bir adı, da tevhidi en güzel şekilde ifade ettiği için “Esas”tır. Ayrıca bu sureye Tevhid suresi, Mârifet suresi ve Cemâl suresi de denmiştir.

Bu surede, “Tevhid inancı” bir bütün olarak ortaya konmakta, Allah'ın sıfatlarından bahsedilmektedir. Bundan sonraki iki surede de insanların Allah'a nasıl sığınacakları gösterilmektedir. Bu sure ile; putperestliğin her türlüsü, Allah'a şirik koşan itikatların tamamı reddedilmektedir.

Surenin Nüzul Sebebi

Bazı müşriklerin Resûlullah (s.a.v.)'e gelerek, “Ey Muhammed! Rabbi-ni bize tanıt. O altından mıdır? Gümüşten midir? Yoksa yakuttan mıdır?”

diye sormaları üzerine bu sure nazil olmuştur. Hz. Peygamber (s.a.v.): “Kim, Kulhuvallâhu Ehad suresini okursa, Kur’an’ın üçte birini okumuş gibi olur.”¹ buyurmuştur. Çünkü Kur’an, genel olarak tevhit, ahkâm ve kıssalardan ibarettir. Bunlardan birincisi olan tevhit, en güzel şekilde bu surede anlatılmaktadır.

Surenin Tefsiri

قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ ﴿١﴾

(Ey Muhammed!) De ki: Allah birdir!

Bu hitap, Resûlullah (s.a.v.)’e ve hitap edilecek özellikte olanların hepsinedir. Fahreddin Râzî şöyle demektedir:

Burada; “O”, “Allah” ve “birdir” şeklinde üç lafız vardır. Bu üç lafız üç makama işaretler. İlk makam, “Mukarrebîn” denenlerin makamıdır. Bu makam Allah’a gidenlerin makamlarının en yükseğidir. Bunlar eşyaya bakıp Allah’tan başka varlık görmemişlerdir. Onlar için “O” yeterlidir.

İkinci makam, amel defterleri sağ taraftan verilenlerin makamıdır ki bunlar Hakk’ı mevcut tanır, halkı da mevcut bilirler. Bunlar için de “O Allah” gerekir. Çünkü bunlar Hakk’ın zatını anlamak için “O” lafzına “Allah” isminin de eklenmesine muhtaçtırlar.

Üçüncü makam, amel defteri sol taraftan verilenlerin makamıdır ki hepsinin aşağısıdırlar. Bunlar ilahın birden fazla olduğunu iddia ederler. Bunların bu sözlerini ret için, “birdir” diye açıkça belirtilmiştir.

Allah, Celâl ve Cemâl bütün kemal sıfatlarıyla “Ehad”dır. İkincisi olmayan tek ve birdir. İlk ve son, ortaktan münezzehtir, uzaktır.²

İslam Kardeşliği

I

İnsanlar farklı farklı sebeplerle kardeş olabilirler. Bu kardeşlikleri şöyle sıralayabiliriz:

- Aynı anne ve babadan olma kardeşlik,
- Yol kardeşliği,
- Kan kardeşliği,
- İslam/din kardeşliği,
- Süt kardeşliği.

Elbette diğer kardeşliklerin hukuku ve önemi olmakla birlikte, burada işleyeceğimiz, esas alacağımız ve önemseydiğimiz husus İslam/din kardeşliğidir. İslam Müslümanları birbirlerinin kardeşi kılar. Bu kardeşliği bozmak veya zedelemek ancak şeytanın ve yandaşlarının işidir. Allah (c.c.) müminleri kardeş ilan etmiştir:

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ فَأَصْلِحُوا بَيْنَ أَخَوَيْكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ

“Müminler ancak kardeşlerdir. Öyleyse kardeşlerinizin arasını düzeltin ve Allah’tan korkun ki esirgenesiniz.”¹

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) Müslümanların birbirlerinin kardeşleri olduğunu ifade buyurmuş ve aralarındaki hukuka vurgu yapmıştır: “Müslüman Müslüman’ın kardeşidir. Ona zulmetmez; onu yardımsız bırakmaz; onu tahkir etmez. (Üç defa kalbine işaret ederek) Takva şuradadır. Müslüman kardeşini hakir görmesi kişiye kötülük olarak yeter. Her Müslüman’ın namusu, kanı, malı ve onuru Müslüman’a haramdır.”²

İslam Kardeşliğinin Gerçekleşmesinin Şartları

İslam kardeşliğinin kuru bir sözden çok öte bir anlam ifade etmesi gerekir. İslam kardeşliğinin olması için Müslümanlar arasında şu birliklerin oluşması gerekir:

1. Hedef birliği
2. Yol birliği
3. Kültür birliği
4. Anlayış birliği
5. Davranış birliği

1. Hedef Birliği: İki tür hedeften bahsedebiliriz; birincisi ana hedef, ikincisi ara hedef. İslami bir cemaatin kendi içinde birlik ve beraberliği sağlayabilmesi için hem ana hedefte hem de ara hedefte birleşmesi gerekir. Fakat birden fazla cemaatin birlikteliği ise ana hedefte birleşmeleriyle mümkün olur. Ana hedef Allah'ın rızasını kazanmaktır. Ara hedef ise dünyevi ve uhrevi olabilir. Ara hedefler ana hedefe ulaşmakta vasıta olmalıdır. Eğer bu böyle olmazsa, ara hedef ana hedef gibi algılanır ve ana hedefe ulaşmaya engel olur. Ana hedefe hizmet etmeyen ara hedefler engel teşkil ederler.

2. Yol Birliği: Yolu da ikiye ayırabiliriz; birincisi ana yol, ikincisi yan yol. Ana yol tüm Müslümanların, ümmetin takip ettiği yoldur. Yan yol ise bir veya birkaç cemaate ait olabilir. Ana yol; usul ve fûrûda İslam akidesinin ve İslam fıkhnının ana gövdesini oluşturan icmadır ki, bütün ümmetin takip ettiği yoldur. Bu yol Fâtiha suresinde "Sırat-ı Müstakîm" olarak belirtilmiştir. Ara yolun şartı ise ana yola çıkan, ana yolun istikametinde olan, ana yola zıt olmayan yoldur.

Salih Nesil Yetiştirmek

İnsanlığın devamı nesiller üzerinden devam eder. İyi yetiştirilmiş nesiller iyi toplumların oluşmasına, iyi toplumlar iyi bir dünyanın kurulmasına vesile olur. Çocuklar Allah'ın anne-babaya bir ihsanı ve emanetidir. Aynı zamanda dünya hayatının süsüdür. Bu konuda Kehf suresinde şöyle buyurulmaktadır:

الْمَالُ وَالْبَنُونَ زِينَةُ الدُّنْيَا

“Mal ve evlat dünya hayatının süsüdür.”²¹

Hiçbir anne-baba neslinin kesilmesini, isminin unutulmasını istemez. Evlenmenin sebeplerinden biri de neslin devamı ve geride hayırlı bir nesil bırakma arzusudur. Aile toplumun temeli, çocuklar da ailenin teminatıdır. Sağlıklı bir toplum ancak sağlıklı ailelerin kurulmasıyla oluşur. Sağlıklı aile demek, aileyi bir araya getiren karı-kocanın, kendi sorumlulukları ve haklarını bilen, birbirine saygı ve sevgi zemininde ilişkisini devam ettiren birliktelik demektir. Ancak böyle bir ailede sağlıklı ve mutlu çocuklar yetişir. Karı-kocayı birbirine bağlayan en önemli bağ çocuklardır. Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

الْوَلَدُ مِنْ رِيحَانِ الْجَنَّةِ

“Çocuk, cennet çiçeklerindedir.”²²

Ahmet Efe şiirinde çocukları şöyle betimler:

“Gözleri yıldızlara,
Dilleri bala benzer.
Erenler anlattı ki,
Çocuklar güle benzer.”

Ailenin göz bebeği olan çocukların, hayırlı birer insan olmaları için en iyi şekilde yetiştirilmeleri gerekir. Aksi hâlde mutluluk kaynağı, evlerin neşesi olan çocuklar, felaket ve azap sebebi olabilir. Böyle çocuklar yalnızca aile için felaket ve azap olmazlar; aynı zamanda toplumun huzurunu kaçıran bir belaya da dönüşebilirler. Tahrim suresindeki şu ayet bu konudaki en dikkat çeken uyarılardandır:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا قُوا أَنفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا وَقُودُهَا النَّاسُ
وَالْحِجَارَةُ عَلَيْهَا مَلَائِكَةٌ غِلَاظٌ شِدَادٌ لَا يَعْصُونَ اللَّهَ مَا
أَمَرَهُمْ وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ

“Ey iman edenler! Kendinizi ve ailenizi, yakıtı insanlar ve taşlar olan ateşten koruyun. O ateşin başında gayet katı, çetin, Allah’ın kendilerine verdiği emirlere karşı gelmeyen ve kendilerine emredilen şeyi yapan melekler vardır.”²⁵

Demek ki, aileyi koruyamadığımız zaman aile bu dünyada da, ahirette de ateşte demektir. Huzurun kaçtığı bir yuva, bu dünyada ateş değil de nedir? Çocukların yetiştirilmesi, terbiye edilmesi kolay değildir. Bilgi, sabır, sevgi, ilgi, ciddiyyet ve devamlılık ister. Bunun için de anne-babaların öncelikle iyi yetişmiş olmaları, nasıl davranacaklarını iyi bilmeleri gerekir. şu bir gerçektir ki, iyi yetişmemiş insanlar iyi yetişmemiş nesiller oluştururlar. Anne-baba çocuklarını yetiştirirken aynı zamanda o çocukların büyüyüp yuva kurduklarında yetiştireceği çocukları da yetiştirmiş olurlar. Peygamber Efendimiz (s.a.v.)’in şu tavsiyesi çok önemlidir:

İdarecinin Vasıfları

V

(Tevazu ve Vakar Sahibi Olmak)

Tevazu; alçak gönüllü olmak, kibirlenmemek anlamlarına gelir. Kişinin kendi nefsinin kulluk mevkiine koyması ve insanlara karşı kibirlenmemesi, kendini büyük görmemesine “tevazu” denir.¹

Vakar ise ağır başlı olmak demektir. Tevazu sahibine “mütevazı”, vakar sahibi olana da, “vakur” denir.

Mümin hem mütevazı hem de vakur olmalıdır. Dinimiz bunu emretmiştir. Allah (c.c.) Furkân suresinde mütevazı kulları hakkında şöyle buyurmaktadır:

وَعِبَادُ الرَّحْمَنِ الَّذِينَ يَمْشُونَ عَلَى الْأَرْضِ هَوْنًا وَإِذَا خَاطَبَهُمُ
الْجَاهِلُونَ قَالُوا سَلَامًا

*“Onlar yeryüzünde tevazu içinde yürürler. Cahiller onlara laf attıkları zaman, ‘Selam!’ der (geçer)ler.”*²

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) mütevazı kimselerin derecesinin yükseltileceğini bildirmiştir: “Kim Allah için alçak gönüllü davranırsa, kuşkusuz Allah da onun derecesini yükseltir.”³ İslam ahlakçalarına göre; bir insan diğer insanlara karşı genellikle üç değişik tavır takınabilir. Bu tavırlar:

1. Kibir: Kendisini başkalarından daha büyük ve değerli görmesi,
2. Zillet: Kendisini aşırı derecede küçük ve hor görmesi,
3. Tevazu: Kişinin başkalarına değer verip alçak gönüllü olmasıdır.

Bunlardan kibir ve zillet kötü huylardan (rezilet), tevazu ise iyi huylardan (fazilet) sayılmıştır.⁴

Mütevazı insan; kibir ve böbürlenmekten uzak, insanları hor ve hakir görmeyen, insanlara yukarıdan bakmayan insandır.

Vakur insan ise; haysiyet ve şeref sahibi, mevki ve makamın hakkını veren, nerede nasıl davranacağını bilen insan demektir.

İsrâ suresinde insanın böbürlenmesi için hiçbir haklı gerekçesi olmadığı buyurulmaktadır:

وَلَا تَمْشِ فِي الْأَرْضِ مَرَحًا إِنَّكَ لَنْ تَخْرِقَ الْأَرْضَ وَلَنْ تَبْلُغَ
الْجِبَالَ طُولًا ﴿٣٧﴾ كُلُّ ذَلِكَ كَانَ سَيِّئُهُ عِنْدَ رَبِّكَ مَكْرُوهًا ﴿٣٨﴾

“Yeryüzünde böbürlenerek dolaşma. Çünkü sen (ağırlık ve azametinle) ne yeri yarabilir ne de dağlarla ululuk yarışına girebilirsin. Bütün bu sayılanların kötü olanları, Rabbinin nezdinde sevimsizdir.”²⁵

Tevazu insanda farklı şekilde tezahür eder. Örneğin;

- Kalbin tevazusu imandır.
- Bedenin tevazusu ibadettir.
- Ruhun tevazusu itaattir.
- Nefsin tevazusu âcizliğini anlamasıdır.

Tevazu kibrin zıddıdır. Kibir bir idareci için en büyük ayıptır. Hz. Ömer (r.a.) hatalarını gösterenlere şöyle dua etmiştir: “Ayıplarımı bir hediyeye gibi önüme getirene Allah merhamet etsin.”

Hacı Bayram-ı Veli kibri insanın eylemlerini sınırlayan bir taşla benzeterek şöyle demiştir: “Kibir bele bağlanan bir taş gibidir. Onunla ne yürülür ne de uçulur.”

Tevazu sahibi veyahut alçak gönüllü olmak bir idareciyi bulunduğu bölgede ve insanların arasında en sevimli kişi yapar. İnsanlarla ünsiyet oluşturmanın yolu tevazu sahibi olmaktan geçer. Tevazu idareci ile

Zaman Bilinci

Zaman en kıymetli sermayemiz; ömür en değerli hazinemizdir. Çünkü nefeslerimiz sayılı, ömrümüz sınırlıdır. Yaratılış gayesini anlamayan vaktini değerini bilemez. Zamanı değerlendiremeyen ömrünü boşa geçirmiş olur. Çünkü zaman yaşadığımız hayatın kendisidir. Zamanı boşa geçirmek aslında hayatı boşa geçirmektir. İnsan zamanını nerede geçirdiğinden, nasıl bir hayat yaşadığından hesaba çekilecektir.

Gerçek manada değerini bilemediğimiz ve maalesef en çok israf ettiğimiz zaman aslında sayılı vakitlerimiz, yani ömrümüzdür. Kur'an-ı Kerim'de zaman kavramı; "dehr, asr, vakit, yıl, ay, gün, gündüz, gece, saat, ebet" gibi kelimelerle ifade edilir. Bunların içinde gün, gece ve gündüz tabirleri en çok zikredilen tabirlerdir. Mesela gün manasındaki "yevm" kelimesi 475 defa zikredilir.¹

Allah Zaman Üzerine Yemin Ediyor

Allah (c.c.)'nin Kur'an'da zaman üzerine yemin etmesi dikkat çekicidir. Asr suresinde şöyle buyurulmaktadır:

وَالْعَصْرِ ۝۱ إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ ۝۲

"Asra yemin olsun ki, insanoğlu ziyandadır."²

Leyl suresinde de gece ve gündüze yemin edilmektedir:

وَاللَّيْلِ إِذَا يَغْشَىٰ ۝۱ وَالنَّهَارِ إِذَا تَجَلَّىٰ ۝۲

"Örttüğü zaman geceye and olsun, ortaya çıkıp görüldüğü zaman gündüze and olsun!"³

Duhâ suresinde de hem kuşluk vakti hem gece üzerine yemin edilmektedir:

وَالضُّحَىٰ ۝ وَاللَّيْلِ إِذَا سَجَىٰ ۝

“Kuşluk vaktine yemin olsun, durgunlaştığı zaman geceye and olsun.”⁴

Zaman Nimetinin Kıymetini Bilmek

Zaman insana verilmiş en önemli nimetlerdendir. Peygamber Efendimiz (s.a.v.) insanoğlunun kıymetini bilmediği, bir o kadar da önemli olan iki nimeti şöyle açıklamıştır: “İki nimet vardır ki, insanların birçoğu bu iki nimet hususunda aldanmıştır. Bu iki nimet sıhhat ve boş zamandır.”⁵

Ömür çok uzun zannettiğimiz ama aslında çok kısa olan bir zaman dilimidir. Yıllar su gibi geçmekte, ömür sona ermektedir. Ecelin ne zaman geleceğini, ömrün ne zaman biteceğini bilmediğimiz için bize emanet edilen zamanı iyi kullanmamız gerekir.

İmâm-ı Âzam Ebû Hanîfe, “Felaketlerin en büyüğü vakti boşa geçirmektir.” demiştir. İmam Şâfiî ise; “Zaman kılıç gibidir, sen onu kesmezsen o seni keser.” ifadesi ile zamanın önemini ortaya koymaktadır. İmam Ahmed b. Hanbel; “Mazi artık geçti. O ancak ibret için düşünülebilir. Geleceğe bel bağlanmaz. Çünkü bundan sonra yaşayacağımız belli değildir. O hâlde kendisine itibar edilecek zaman, içinde bulunulan ‘an’dır. Biz ancak ona sahibiz. Ne yapabilirsek şimdi yapabiliriz.” ikazını yapmıştır. İmâm-ı Rabbânî ise şu sözleriyle dikkatlerimizi çekmektedir: “Peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.v.) ‘Erteleyenler (sonra yaparım diyenler) helak oldu.’ buyurdular. Vakit sermayesi gerekir ki, en önemli işe sarf edile... Asıl lazım olan işi düşünmeli, lüzumsuz şeylerden tamamen yüz